

Zpráva Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 25.07.1967, sp. zn. Prz 19/67, ECLI:CZ:NS:1967:PRZ.19.1967.1

Číslo: IV/1967

Právní věta: Zo zprávy o výsledkoch previerky činnosti dvoch krajských súdov ako súdov druhého stupňa na trestnom úseku.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 25.07.1967

Spisová značka: Prz 19/67

Číslo rozhodnutí: IV

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Zpráva

Hesla: Hlavní líčení, Lhůty, Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, Navrácení lhůty, Odvolání, Oprava rozhodnutí, Osvědčení podmíněně odsouzeného, Provinění, Směrnice pléna Nejvyššího soudu, Vazba, Zanedbání povinné výživy, Zpětvzetí odvolání

Předpisy: 140/1961 Sb. § 60 odst. 1

§ 131

§ 132

§ 150 odst. 2

§ 197a

§ 213

§ 214 141/1961 Sb. § 61

§ 250 odst. 3

§ 253 odst. 1

§ 254 odst. 1

§ 261 58/1965 Sb. § 5

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. IV/1967 sb. rozh.

Zo zprávyo výsledkoch previerky činnosti dvoch krajských súdov ako súdov druhého stupňa na trestnom úseku.

(Prejednané a schválené prezídiom Najvyššieho súdu dňa 25. júla 1967 - [Prz 19/67.](#))

Cieľom previerky bolo na oboch krajských súdoch zistiť a zhodnotiť stav rozhodovania trestných

odvolacích senátov v celom rozsahu odvolacej agendy a sťažnostnej agendy z hľadiska dodržiavania procesných a hmotne právnych ustanovení včítane preverenia praxe odvolacích senátov pri ukladaní trestov.

I.

Charakter uskutočnenej previerky rozhodovacej činnosti odvolacích senátov oboch krajských súdov dovoľuje vzhľadom na preskúmanie zberných spisov urobiť poznatky predovšetkým z hľadiska formálnej stránky rozhodnutí, pokiaľ ide o výrokové časti rozhodnutí, inštruktívnosť zdôvodnenia rozhodnutí, spôsob skutkového objasňovania veci, hodnotenie dôkazov, právne úvahy, teda v podstate uplatnenie revízneho princípu zameraného na procesné i hmotne právne stránky súdneho rozhodovania.

Existencia zásadných materiálov vydaných plénom alebo prezídiom Najvyššieho súdu, ktoré zahrňujú požiadavky na správne zisťovanie skutočného stavu veci (Pls 6/66) a inštruktívnosť rozhodnutí odvolacích súdov (Prz 20/66) robí nadbytočným opakovať tie závery a stanoviská, ktoré boli prijaté Najvyšším súdom k sporným otázkam v spomínaných materiáloch.

Pokiaľ ide o dodržovanie procesných ustanovení odvolacími senátmi preverovaných krajských súdov, bola preto zameraná pozornosť v stručných zovšeobecňujúcich záveroch iba na tie poznatky, ktoré neboli v doterajších materiáloch uplatnené.

Získané poznatky možno zhrnúť takto:

Odvolací súd v prípade rozhodnutia podľa § 253 odst. 1 tr. por. (zamietnutie odvolania podaného oneskorene, neoprávnenou osobou, osobou, ktorá sa odvolania výslovne vzdala, prípadne osobou, ktorá podala znovu odvolanie, hoci ho už predtým vzala späť) nemôže postupovať v zmysle § 254 odst. 1 tr. por. a skúmať zákonnosť a odôvodnenosť všetkých výrokov rozsudku i správnosť postupu konania, ktoré rozsudku predchádzalo.

Rozsah prieskumnej povinnosti v zmysle § 254 odst. 1 tr. por. nie je obmedzený tým, že obvinený namieta výslovne nesprávnosť iba niektorého výroku napadnutého rozsudku. Z podnetu odvolania obvineného musí odvolací súd preskúmať správnosť všetkých výrokov napadnutého rozhodnutia, proti ktorým môže ináč obvinený podať odvolanie.

Nedôsledným je postup odvolacieho súdu v zmysle § 258 odst. 1 písm. d) tr. por. v prípade, kedy konštatuje v dôvodoch rozhodnutia nesprávnosť právneho posúdenia riadne zisteného skutkového stavu, napriek tomu však, pretože rozhoduje iba na odvolanie podané v prospech obvineného, ponecháva nezákonný výrok o vine nezmenený a zamietá odvolanie. Pritom argumentuje tým, že nemožnosť uložiť obvinenému v dôsledku zákazu reformácie in peius prísnejší trest (§ 259 odst. 4 tr. por.), zbytočnou zmenu vo výroku o vine. Je v rozpore s dôsledným dodržiavaním socialistickej zákonnosti, ak súd II. stupňa zistené a konštatované nezákonné rozhodnutie o vine v napadnutom rozsudku ponecháva bez zmeny len preto, že by v dôsledku prekážky uvedenej v ustanovení § 259 odst. 4 tr. por. nemohol uložiť obvinenému prísnejší trest. Odvolací súd má povinnosť, ak zistí nesprávnosť výrokov napadnutého rozsudku, taký rozsudok v príslušnom výroku o vine zrušiť a dať priechod zákonnému rozhodnutiu, a to aj vtedy, ak by sám nemohol uložiť v rámci inej trestnej sadzby prísnejší trest.

Odvolací súd môže zrušiť vlastné rozhodnutie o zamietnutí opravného prostriedku v zmysle § 61 odst. 2 tr. por. iba vtedy, ak dôjde súčasne k povoleniu navrátenia lehoty podľa § 61 odst. 1 tr. por. Prvoradou podmienkou pre povolenie navrátenia lehoty na podanie opravného prostriedku však je, aby obvinený, alebo jeho obhajca, ktorí zmeškali z dôležitých dôvodov lehotu na podanie opravného

prostriedku, požiadali o navrátenie lehoty, a to do 5 dní potom, čo odpadne prekážka, ktorá im podanie opravného prostriedku znemožňovala. Bez požiadania uvedených osôb nemôže súd o navrátení lehoty rozhodovať z úradnej povinnosti.

Pri rozhodovaní o sťažnosti alebo odvolaní iba jedného z viacerých obvinených musí odvolací súd za podmienok uvedených v ustanovení § 150 odst. 2 poťažne § 261 tr. por. (beneficium cohaesionis) rozhodnúť vždy aj v prospech spoluobžalovaného, ktorý opravný prostriedok nepodal.

Aplikovanie ustanovenia § 259 odst. 2 tr. por. musí byť vo výroku rozhodnutia odvolacieho súdu vyjadrené zrozumiteľne a jednoznačne, aby bolo zrejmé, ktorá oddeliteľná časť napadnutého rozsudku bola zrušená. Výrokom odvolacieho súdu, ktorým sa v zmysle § 259 odst. 2 tr. por. zrušuje v napadnutom rozsudku napr. iba „odsuzujúca časť (pričom existuje v tom istom rozsudku aj oslobodzujúca časť) treba rozumieť zrušenie výrokov o vine i treste a spôsobe výkonu trestu i event. výrok o náhrade škody, prípadne i ďalšie výroky, ktoré majú vo výroku o vine svoj podklad. Nemožno preto pri podobnom výroku, ktorým sa ruší odsuzujúca časť, považovať za zrušený iba výrok o treste, ako sa mylne domnieval okresný súd, keď rozhodoval pri podobnom výroku odvolacieho súdu v novom konaní iba o treste. Vznikla situácia, kedy podľa zrušujúceho výroku odvolacieho súdu neexistuje právoplatný výrok o vine, ale po novom rozhodnutí okresným súdom existuje iba výrok o treste, ktorý si obvinený aj vykonáva.

Postupom upraveným ustanoveniami § 131 tr. por. pri oprave vyhotovenia rozsudku, prípadne podľa § 132 tr. por. pri oprave odpisu rozsudku, obdobne ako aj pri podobných opravách usnesenia, nemožno odstraňovať nesprávnosť rozhodnutia odvolacieho senátu, akým je napríklad opomenutie zrušiť pri zrušení výroku o nepodmienečnom treste odňatia slobody aj oddeliteľný výrok o spôsobe výkonu takého trestu. Pokiaľ aj taký zrušujúci výrok nebol vyhlásený, nemožno formou opravy odpisu rozhodnutia podobným výrokom konkrétne rozhodnutie dopĺňať eventuálnym jeho dodatočným vpísaním do originálu rozhodnutia a potom podľa takto doplneného rozhodnutia opravovať uznesením predsedu odvolacieho senátu odpisy rozhodnutia.

Odvolacie senáty, aj keď iba ojedinele, uplatňujú postup podľa § 259 odst. 3 tr. por. Nie je však správne, ak podľa citovaného zákonného ustanovenia rozhodujú na podklade iného skutkového stavu, než ako bol zistený v napadnutom rozsudku, pričom nedochádza k vykonaniu akýchkoľvek dôkazov v odvolacom konaní. Týmto postupom odvolacie senáty, ako bolo pohovormi zistené, niekedy vedome porušujú ustanovenie § 259 odst. 3 tr. por. v záujme urýchleného ukončenia veci a vylúčenie jej eventuálne opätovného vrátenia súdu I. stupňa. Netreba zdôrazňovať že žiadne podobné hľadisko nemôže kompenzovať nezákonnosť postupu odvolacieho súdu, ak rozhodne v zmysle § 259 odst. 3 tr. por. ve veci sám, hoci nie sú pre to splnené podmienky v citovanom ustanovení celkom jednoznačne uvedené.

Pri rozhodovaní o väzbe súdy včítane krajských súdov nepostupovali vždy dôsledne v zmysle § 67 tr. por., ak vzali, poťažne ponechali vo väzbe osoby aj mimo rámec dôvodov zákonom v citovanom ustanovení predpokladaných. Menovite nie je správnym, ak sa vzatím do väzby rieši zaistenie prítomnosti obvineného na hlavnom pojednávaní. Väzbou nemožno nahradzovať iný zákonom stanovený spôsob, ktorým sa má zaistiť prítomnosť obvineného na hlavnom pojednávaní predvedením (analog. podľa § 90 tr. por.).

Vo veciach prejednávaných podľa zákona č. 58/65 Zb. možno v zmysle § 5 cit. zákona použiť ustanovenie trestného poriadku (a teda aj ustanovenia § 67 tr. por.) až v konaní pred súdom. Preto vzatie previnilého páchatela do väzby môže prísť podľa zákona do úvahy až v konaní pred súdom. Ustanovenie § 192 tr. por. na podobné prípady nedopadá. Ak nemôže byť podľa zákona previnilec vzatý do väzby pred podaním návrhu, nemôže súd pri predbežnom prejednávaní podaného návrhu rozhodovať o ďalšej väzbe.

V zmysle § 250 odst. 4 tr. por. vziať späť odvolania vezme na vedomie uznesením predseda odvolacieho senátu, ale až vtedy, ak niet prekážok, ktoré by vylučovali podobný postup predsedu senátu. Prekážkou je aj okolnosť, že odvolanie podané obvineným vzal späť obhajca obvineného písomným podaním, pričom ale chýbal doklad o výslovnom súhlase obvineného (§ 250 odst. 3 tr. por.). Samotný prípis obhajcu, ktorým tento oznamuje, že berie za obžalovaného späť ním podané odvolanie, nenahradzuje výslovný súhlas obvineného k podobnému späťvzatiu odvolania.

Odvolací senát zrušením napadnutého uznesenia o opätovnom skúmaní duševného stavu obvineného správne čelil nesprávnemu názoru okresného súdu, ktorý považoval za možné nariadiť tzv. kontrolné preskúmanie duševného stavu obvineného ďalšími znalcami iba preto, lebo obvinený „nebol spokojný“ s posudkom podaným vo veci už predtým inými znalcami. Pritom nesprávne okresný súd nariadoval len z uvedeného dôvodu okrem opätovného preskúmanie duševného stavu obvineného za jeho pozorovania v príslušnom ústave, aj preskúmanie existujúceho znaleckého posudku.

Výrok rozsudku (§ 120 odst. 1 písm. c) tr. por.) alebo výrok uznesenia (§ 134 odst. 1 písm. c) tr. por.) podľa charakteru prípadu môže byť síce rôznych, mali by však napriek tomu existovať určité základné požiadavky, ktoré by sa mali v praxi uplatniť najmä pri vyjadrení skutkového zistenia.

Některé okresné súdy preverovaných krajov vyjadrujú skutkové zistenie jednou vetou. Tým se stáva, že dochádza k nezrozumiteľnej formulácii skutkového zistenia v dlhej i gramaticky nesprávnej vete, prípadne sú v skutkovom zistení uvádzané i také okolnosti, ktoré nie sú rozhodné a dôležité pre právne posúdenie skutku. Rovnako nie je potrebné doslova prepisovať hrubé a vulgárne výroky do skutkového zistenia, keď spravidla vždy možno nájsť formu, ktorou se dajú aj podobné výroky alebo vyjadrenia páchatela (bez vybodkovania písmien vulgárnych oplzlých slov) naznačiť. Pri trestnom čine výtržníctva, útoku proti verejným činiteľom, násilie proti skupinám obyvateľov nie je potrebné uvádzať v skutkovom zistení všetky urážlivé, často hrubé a vulgárne výrazy použité páchatelom. Znižuje sa tým úroveň a vážnosť rozhodnutia, najmä ak v zložite formulovaných skutkových zisteniach dochádza niekedy k nezamýšľaným skomoleninám.

Výrokové časti rozhodnutí nielen odvolacích súdov, ale aj okresných súdov preverovaných krajov, by vyžadovali preto po každej stránke i v citovaní príslušných zákonných ustanovení určité zjednotenie ku ktorému by malo dôjsť na oboch krajských súdoch v rámci uskutočňovaných školení a výchovy súdovských kádrov.

V tejto súvislosti by mala byť zásadne zdôraznená neprípustnosť, aby okresné súdy v dôvodoch svojich rozhodnutí polemizovali s názormi odvolacích senátov prípadne aby nemiestnym spôsobom polemizovali s vyjadreniami, poťažne chovaním osôb účastných v trestnom konaní. Pokiaľ okresný súd má rozdielny názor na riešenie veci, je povinnosťou predsedu okresného súdu, aby upozornil predsedu krajského súdu na túto okolnosť. V zásadných veciach by sa malo týmto zaoberať prezídium krajského súdu.

V zmysle § 264 odst. 1 tr. por. je súd, ktorému bola vec vrátená na nové prejednanie viazaný jednak právnym názorom, ktorý vyslovil vo svojom rozhodnutí odvolací súd a okrem toho je povinný vykonať úkony i doplnenia, vykonanie ktorých odvolací súd nariadil.

Ak nie je právny názor alebo pokyn krajského súdu v súlade so zákonom, vyskytuje sa otázka, či môže byť súd nižšieho stupňa viazaný takým nezákonným právnym názorom, poťažne príkazom vykonať úkon s porušením príslušných procesných ustanovení. Na túto otázku treba dať zápornú odpoveď. Nie je však možné na druhej strane ponechať takému nižšiemu súdu samotnému možnosť posudzovať zákonnosť právneho názoru, alebo pokynu vysloveného odvolacím súdom v konkrétnej veci. Príslušný predseda okresného súdu by jedine prostredníctvom prezídia krajského súdu v prípade, ak by výrokom odvolacieho súdu bol porušený zákon v súvisi s nezákonným právnym

názorom, poťažne príkazom vykonať určité úkony, mohol dať podnet, aby bola predložená vec so stanoviskom prezídia krajského súdu predsedovi Najvyššieho súdu na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a eventuálny postup podľa § 266 odst. 1 tr. por.

Viazanosť súdu I. stupňa právnym názorom i pokynmi odvolacieho súdu by v praxi vyžadovala, aby v prípadoch, kedy dochádza k zrušeniu rozhodnutí súdu I. stupňa, bolo ve väčšej miere používané ustanovenie § 262 tr. por., umožňujúce odvolaciemu súdu prikázať, aby bola vec prejednaná a rozhodnutá v inom zložení senátu. Závaznosť právneho názoru nemožno chápať dogmaticky. Pokiaľ súd I. stupňa podľa pokynov odvolacieho súdu vykoná ďalšie dôkazy a z ich obsahu vyjdú najavo skutočnosti, ktoré nemohol odvolací súd z pochopiteľných dôvodov uvážiť pri právnom názore vyslovenom na podklade skutkového stavu existujúceho v čase, kedy sám rozhodoval nič nebráni súdu I. stupňa odchyliť sa od právneho názoru, vždy však musí byť podobný postup náležitým spôsobom zdôvodnený. Súd je totiž pri rozhodovaní viazaný zákonom a preto pokiaľ ďalšie dôkazy vo veci vykonané vytvárajú nutnosť iného právneho posúdenia veci, nemožno požadovať, aby sa súd I. stupňa cítil viazaný aj takým právnym názorom, ktorý bol vyslovený odvolacím súdom v celkom inej procesnej a dôkaznej situácii.

II.

Uplatňovanie ustanovení všeobecnej a zvláštnej časti tr. zákona a zák. č. 58/65 Zb.

V praxi okresných súdov sa javí zvlášť naliehavým správne a zákonu odpovedajúce umožňovanie zásadného postoja a prístupu k posudzovaniu previnení a priestupku prejednávanych na návrh prokurátora súdmi podľa zák. č. 58/65 Zb. Rovnako závažným z hľadiska sledovania rastu kriminality v oboch krajoch je aj kritickejší prístup k stíhaniu páchatelov pre taký druh činnosti, ktorej vyšetrovaniu je spravidla venovaná minimálna starostlivosť, keď sa považuje za skutkove i právne neproblematickú (opilstvo, nedovolená výroba liehu, násilie proti jednotlivcovi, menšie rozkrádanie a krádeže, neoprávnené užívanie cudzej veci, poťažne veci v soc. vlastníctve, urážka verejného činiteľa apod.).

Podobný prístup zapríčiňuje zjednodušovanie v objasňovaní i hodnotení všetkých okolností dôležitých pre trestné konanie. V uvedených smeroch boli previerkou získané tieto poznatky:

V prípadoch, kedy dochádza k útoku, alebo urážke iného verejného činiteľa ako príslušníka SNB, nezaistujú orgány činné v trestnom konaní včítane súdov potrebné podklady pre závery, že v osobe napadnutého ide o verejného činiteľa v zmysle § 89 odst. 9 tr. zák.

Okrem toho nie je dôsledne zisťované, pokiaľ ide v osobe poškodeného o verejného činiteľa (príslušníkov SNB nevynímajúc), či konkrétne úkony ostávajú v rámci právomoci takého verejného činiteľa.

Verbálna alebo fyzická obrana proti konaniu verejného činia, ktorým tento v celom rozsahu vybočil alebo vybočuje z rámca svojej právomoci, nie je trestná podľa ustanovení § 155, prípadne § 156 tr. zák. Pritom nič nemení na tom, či verejný činiteľ prekračuje medze svojej právomoci vedome, alebo v dôsledku neznalosti rozsahu svojej právomoci. Preto nemožno chrániť verejného činiteľa podľa špeciálnych ustanovení trestného zákona vtedy, ak v celom rozsahu svojím konaním prekročí rámec svojej právomoci. V tých prípadoch však, v ktorých dochádza iba k čiastočnému jej prekročeniu a páchatel útočí verbálne alebo fyzicky na verejného činiteľa v súhrne i za výkon právomoci uskutočňovanej v zmysle príslušných predpisov, je páchatel trestaný podľa ustanovenia § 155 poťažne § 156 tr. zák.

Pokiaľ neprichádza postih podľa citovaných ustanovení do úvahy, nič sa tým prirodzene nemení na

trestnosti páchatela podľa iných ustanovení zvláštnej časti trestného zákona pokiaľ sú konaním takeého páchatela naplnené ich znaky (napríklad trestný čin ublíženia na zdraví, ohováranie apod.).

Na okresných súdoch oboch preverovaných krajov dochádza k prejednávaní prípadov, ktoré mali byť prejednané mimo tieto súdy. Odvolacie súdy nečelili dost' účinne nesprávnej praxi, ktorá nekriticky akceptovala postih páchatelov podľa zákona č. 58/65 Zb. bez toho, aby boli okrem podmienky uvedenej v § 1 písm. a) cit. zákona splnené súčasne aj predpoklady požadované v písm. b) § 1 predmetného zákona, či totiž celkové zhodnotenie spôsobu doterajšieho života takej osoby ukazuje, že by od postihu pred MLS alebo národným výborom nebolo možné očakávať jej nápravu. Odvolacie senáty napriek tomu, že v rozhodnutiach okresných súdov skoro zásadne chýbalo v uvedenom smere potrebné zdôvodnenie a úplné zhodnotenie podmienok, za ktorých nastupuje príslušnosť okresného súdu k prejednaniu aj previnení alebo priestupku pred okresným súdom, neusmerňovali vždy okresné súdy dôsledne k nutnosti hodnotiť dôvodnosť prijatia návrhu prokurátora na prejednanie veci pred súdom komplexne z hľadiska ustanovenia § 1 písm. a), písm. b) zák. č. 58/65 Zb.

Napriek usmerneniu praxe súdov rozhodnutím pléna Najvyššieho súdu [Pls 5/65](#) v posudzovaní pojmových znakov trestných činov ublíženia na zdraví, niektoré súdy považovali aj celkom nepatrné odreniny, modriny na tele poškodeného za takú poruchu zdravia, ktorej spôsobenie je trestné podľa § 221 odst. 1, poťažne § 223 odst. 1 tr. zák. Ani tomuto nesprávnemu posudzovaniu odvolacie senáty dost' účinne nečelili, aj keď treba konštatovať, že väčšina podobných prípadov ostávala právoplatná na súdoch I. stupňa. Tým viac však bolo žiadúce, aby prípady, ktoré prejednávali aj senáty odvolacích súdov, boli zo strany týchto starostlivo preskúmané a uskutočnené potrebné závery odpovedajúce zákonnému postupu.

Na oboch krajských súdoch boli zistené prípady, kedy boli súdmi prejednávané niekedy aj také skutky, ktoré nevykazovali znaky trestného činu.

Neujasnenosť odvolacích senátov vo výklade ustanovení § 16 odst. 1 a § 18 odst. 1 zák. č. 38/61 Zb. vymedzujúcich kedy nemožno konanie páchatela, smerujúce proti majetku v osobnom, poťažne socialistickom vlastníctve stíhať ako previnenie, viedla k príliš extenzívnemu výkladu skutočnosti, že čin páchatela je z iných dôvodov zvlášť zavrhnuteľný. V prípadoch, kedy nešlo o recidivujúceho páchatela, dochádzalo k jeho odsúdeniu pre trestný čin, ak sa považovala za zvlášť zavrhnuteľné konanie púha skutočnosť, že páchatel' odcudzil napríklad drobné domáce zvieratstvo z chlieva, alebo inej uzavretej miestnosti. Bol zistený prípad, kedy bola dokonca okolnosť, že páchatel' ktorý odcudzil z bytu, do ktorého vešiel oknom, malé množstvo liehovín, hodnotená z hľadiska zvlášť zavrhnuteľného počínania preto, že páchatel' odcudzil liehovinu za účelom jej konzumovania. V iných prípadoch všeobecný odkaz na výskyt podobného drobného rozkrádania v podniku alebo určitej územnej oblasti považovali súdy bez ďalšieho momentu v konaní alebo osobe páchatela za dôvod vylučujúci posúdenie zisteného konania iba podľa ustanovenia zákona č. 38/61 Zb.

Javí sa potrebným, aby odvolacie senáty venovali zvýšenú pozornosť prípadom, kedy dochádza z často veľmi malicherných dôvodov ku konfliktom medzi páchatelom a poškodenou osobou, ktorej páchatel' spravidla iba slovné vyhráža ujmami uvedenými v ustanovení § 197 a) tr. zák. V rozhodnutiach preverovaných krajských súdov, práve tak ako v rozsudkoch okresných súdov týchto krajov, chýbajú zdôvodnenia, v čom spočíva „taký spôsob“ vyhrážania, z ktorého treba usudzovať na vzbudenie dôvodnej obavy, ak niekto inému vyhráža usmrtením, ťažkou ujmou na zdraví, alebo inou ťažkou ujmou. Spôsob podobného vyhrážania musí byť takej intenzity, ktorá by dôvodnosť najmä vzhľadom k osobe páchatela, jeho povesti, povahovým vlastnostiam, reagovaniu v konfliktových situáciách plne opodstatňovala.

Pri výklade ustanovenia § 202 odst. 1 tr. zák. u trestného činu výtržníctva pretrvávajú v praxi súdov

nedostatky spočívajúce predovšetkým v tom, že sa neslušné chovanie páchatela považne podobný jeho prejav označujú za trestný čin výtržníctva, pričom sa zjavná neúcta vôči spoločnosti v dôvodoch rozhodnutia často iba slovne konštatuje bez akéhokolvek bližšieho zdôvodnenia, z čoho sa na jej existenciu na strane páchatela usudzuje.

Podľa citovaného zákonného ustanovenia dochádza k postihu aj ináč bezúhonne žijúcich osôb, ktoré sa v dôsledku svojho úchylného sexuálneho vývoja dopúšťajú exhibicionizmu. Podobné chovanie sa obvinených však nie je výsledkom ich prejavu zjavnej neúcty vôči spoločnosti, ale skôr dôsledkom sexuálnej úchyľky. Nepreniklo ešte celkom, najmä do praxe okresných súdov, že v podobných prípadoch treba poznať znaleckú mienku sexuológa, aby bolo možné posúdiť zistené konanie páchatela.

Zásade, že splnenie vyživovacej povinnosti je dôležitejšie ako potrestanie páchatela, odpovedá taký výklad ustanovenia § 214 tr. zák., u trestného činu zanedbania povinnej výživy, podľa ktorého by účinná lútosť prichádzala do úvahy aj v prípadoch, ak súd koná vo veci potom, čo pôvodné rozhodnutia boli zrušené a vec vrátená súdu, resp. prokurátorovi, ktorý po došetrení podal znova žalobu. Zvláštne ustanovenie o účinnej lútosťi v zmysle § 214 tr. zák. výslovne neobmedzuje možnosť jej uplatnenia iba na obdobie, kedy dochádza k prvému vyhlasovaniu rozsudku súdu prvého stupňa.

Pokiaľ nemal čin uvedený v ustanovení § 213 tr. zák. nepriaznivé následky a páchatel svoju povinnosť splní dodatočne, hoci aj potom, čo bolo rozhodnutie súdu I. stupňa zrušené, ale ešte skôr, kým súd I. stupňa vyhlásil nový rozsudok, zaniká v zmysle § 214 tr. zák. trestnosť takého páchatela. Záujem na plnení vyživovacej povinnosti vôči potrebnej osobe je prvoradým. Doterajšia prax ovplyvnená komentárom k tr. zákonu uvedený záujem plne nevyjadrovala. (Prezídium Najvyššieho súdu sa preto nestotožňuje s názorom komentára uvedeným vo vysvetlivkách k ustanovení § 214 pod bodom 4. str. 760 Komentára k trestnému zákonu, vydanie r.1964, nakladateľstvo Osveta, n. p., Bratislava).

Mohlo by dezorientovať prax okresných súdov stanovisko odvolacieho senátu, v ktorom je vyslovený názor, že pri podmiennečnom odsúdení treba vyčkať zásadne celú skúšobnú dobu, a to aj vtedy, ak sa odsúdený dopustil v skúšobnej dobe tej istej trestnej činnosti, začo mu bol iným súdom opätovne uložený podmiennečný trest odňatia slobody.

Len tá skutočnosť, že iný súd uložil páchatelovi podmiennečne odsúdenému za ďalší trestný čin spáchaný v skúšobnej dobe opäť podmiennečný trest odňatia slobody, keď zákonnosť uloženia takého trestu nemôže súd I. stupňa skúmať, nijako nevyklučuje, aby súd v zmysle § 60 odst. 1 tr. zák. veta za stredníkom, rozhodol, že sa prvý uložený trest odňatia slobody pôvodne podmiennečne odložený vykoná.

Bolo by v rozpore s výchovným účinkom trestu aby sa v zmysle § 61 odst. 1 tr. zák. pri rozhodovaní o podmiennečnom prepustení vyžadovalo ku kladnému hodnoteniu osoby odsúdeného v rámci vzorného chovania sa vo výkone trestu, aby ako vedúci pracovnej skupiny odsúdených oznamoval poklesky spoluodsúdených, členov pracovnej skupiny, orgánom väzenského ústavu.

V zmysle § 208 tr. zák. je trestný vodič dopravného prostriedku, ak neposkytne po dopravnej nehode, na ktorej mal účasť; potrebnú pomoc osobe, ktorá utrpela pri nehode úraz, hoci tak môže urobiť bez nebezpečenstva pre seba alebo iného.

V praxi nie je jednotný názor na výklad „nebezpečenstva“, pre ktoré by nebol povinný vodič azda poskytnúť pomoc. Komentár k trestnému zákonu vymedzuje, že takým nebezpečím nie je nebezpečie trestného stíhania pre čin, ktorým bola spôsobená dopravná nehoda. (Komentár k tr. zák. str. i4i, vysvetlivka č. 6 u § 208 tr. zák., vydavateľstvo Osveta, n. p., Bratislava 1964.). Tento výklad však nerieši prípady, kedy vodič dopravného prostriedku, ktorý mal na nehode účasť, pri zotrvaní na

mieste nehody, resp. zaistení pomoci takým spôsobom, pri ktorom by sa dostal do kontaktu s orgánmi bezpečnosti, vydával sa súčasne do nebezpečia trestného stíhania pre inú trestnú činnosť než tú, ktorou bola spáchaná dopravná nehoda. (Např. trestný čin opilstva podľa § 201, trestný čin neoprávneného užívania cudzej veci podľa § 249 a § 133 tr. zák. apod. Mohlo by ísť aj o prípad vodiča, ktorý dopravnú nehodu ani vôbec nezavinil, napríklad výlučným chovaním poškodeného apod.)

III.

Poznatky o ukladaní trestov

Napriek existencii smernice pléna Najvyššieho súdu o ukladaní trestov Pls 1/65 i kontrolnej previerky k tejto smernici (Pls 7/66) zameranej na ukládanie trestov práve za najčastejšie sa vyskytujúce trestné činy, boli previerkou zistené ešte stále pochybenia, na ktoré bolo už aj v iných ďalších materiáloch Najvyššieho súdu výslovne poukázané.

Na strane odvolacích súdov, a to ani preverovaných, by sa nemali pri zmene výroku o treste vyskytovať prípady, kedy dochádza:

a.) k neodôvodnenému zníženiu zrážky z platu pri treste nápravného opatrenia;

b.) k podmienenému odkladu výkonu trestu odňatia slobody, pri ktorom nie sú krajským súdom zhodnotené všetky okresným súdom uvážené okolnosti, ale vyzdvihnuté odvolacím senátom iba kladné stránky osoby páchatela, kým k negatívnym momentom tak, ako ich zistil a uvážil u nepodmienečného trestu okresný súd, nezaujíma krajský súd žiadne stanovisko;

c.) k zmene výmery trestu odňatia slobody, prípadne dĺžky skúšobnej doby stanovenej pri podmienenom odsúdení bez presvedčivého zdôvodnenia, prečo práve výmera určená krajským súdom je zákonná;

d.) k zmene iného trestu v prospech obvineného, pričom uloženie nového trestu nie je náležité ani presvedčivo zdôvodnené.

Neodpovedá napríklad úrovni rozhodnutia odvolacieho súdu ak zmenu nepodmienečného trestu u páchatela trestného činu pohlavného zneužitia odôvodňuje odvolací senát aj tým, že našťastie detí, ktoré boli páchatelom zneužívané pre svoj vek (9 rokov), nepochopili podstatu trestnej činnosti páchatela.

Trvalejším nedostatkom ostáva v praxi odvolacích senátov, ak dochádza k opakovane vyslovovanému názoru, ako by štádium pokusu trestného činu malo byť samo o sebe dôvodom pre použitie mimoriadneho zmierňujúceho ustanovenia § 40 tr. zák. Okrem toho je rovnako neúnosným, ak odvolací senát v prípadoch, kedy citovaného ustanovenia použije okresný súd, nezaujal pri rozhodovaní o podanom odvolaní, nech by bolo podané iba v prospech obvineného, stanovisko k zákonnosti jeho uplatnenia. V ojedinelých prípadoch, ako bolo zistené, kedy krajský súd aj výslovne konštatoval nesprávne použitie ustanovenia § 40 tr. zák., nedošlo z podnetu príslušného senátu k úvahe predložiť vec prostredníctvom prezídia krajského súdu s námetom na podanie sťažnosti pre porušenie zákona.

Pri podmienenom upustení od zvyšku trestu zákazu riadenia motorových vozidiel (§ 61 odst. 3 tr. zák.) upustil podmiennečne okresný súd od výkonu zákazu riadiť motorové vozidlá iba pokiaľ sa týka pásového traktoru a ináč žiadosť odsúdeného o podmiennečné upustenie od výkonu trestu zákazu riadenia motorových vozidiel uloženého mu odsudzujúcim rozsudkom zamietol. Krajský súd zhladal

„účelným“ tento nesprávny postup okresného súdu, ktorý sa mylne domnieval, že môže meniť pri rozhodovaní podľa § 61 odst. 3 tr. zák. právoplatný výrok o treste zákazu činnosti tak, ako bol v právoplatnom rozsudku vymedzený.

Trest zákazu činnosti riadiť motorové vozidlá nemožno Pri podmiennečnom upustení od výkonu jeho zvyšku podľa § 61 odst. 3 tr. zák. upravovať a podmiennečne upúšťať azda iba od ľubovoľne formulovanej časti zákazu činnosti riadiť niektorý druh vozidla.

V niektorých prípadoch nebolo súdmi pochopené, že pri upustení od potrestania nemožno uložiť súčasne žiaden iný trest. Pochybenia zistené v uvedenom smere museli byť odstraňované sťažnosťou pre porušenie zákona.